

kötelező. Hetenként kétszer van műhelygyakorlat. Bizonyos mesterségek-ből a segédi vizsga is letehető. Minden szombaton kétórás külpolitikai szemináriumot tartanak. A sport minden ágát művelik. Hetenként kétszer vidéki Jungvolkdienst kötelező. Minden iskolának van színtársulata és zenekara is. A Birodalmat gyalog- és kerékpártúrák alakjában ismerik meg. Évközi bizonyítvány nincs. A szülőket havonta értesítik az iskola véleményéről.

H. A.-iskola minden Gau-ban egy lesz. 1938-ban már 10 ilyen iskola alapkövét rakták le.¹ Egy-egy ilyen iskola valósággal önálló életet élő község (iskolaállam) lesz, saját őrséggel, kórházzal, nyomdával, műhely- és sporttelepekkel stb. A nevelőkkel való érintkezés formája is a bajtársi „Te“.

A felelős körök tisztában vannak azzal, hogy a mások vezetésének képessége nem fejleszhető ki és nem szerezhető meg pusztán racionális iskolázás által. „Kész“ vezetők „termelése“ nem lehetséges. Az állam azonban mindent el akar követni, hogy az ilyen képességekkel rendelkező ifjúság megfelelő nevelésben részesüljön. Hogy a vezetők utánpótlása biztosítható-e racionális nevelés útján, azt a jövő fogja eldönteni. A bátor és merész kezdeményezés azonban, a benne kifejezésre jutó elv miatt is méltán tarthat igényt az egész világ érdeklődésére.

W. Gy.

Az ostmarki pedagógiai intézmények és a Németbirodalom.

Aki ismerte Ausztria mintaszzerű tanügyi intézményeit és Németországnak ugyancsak mintaszzerű, de Ausztriáétól szervezeti részben különböző intézményeit, érdeklődve figyelte 1933. után, hogy miként fog itt a „Gleichschaltung“

¹ Néhány ilyen iskola tervrajzát a Frankfurter Zeitung 1941. febr. 9.-i számának melléklete közli is.

meg történni. Az egy pillanatig sem volt kétséges, hogy a nemzetiszocialista világszemlélet az ostmarki iskolákba kötelezően be fog vonulni és hogy ez természetesen fog maga után fogja vonni az összes iskolatípusok tanterveinek azonnali és jelentős átformálását. Az is előrelátható volt, hogy az „Anschluß“ személyi téren, az iskolák nevelőoktatói személyzetének összetételében különbözőbb változást nem fog hozni, mert egyrészt a pedagógusok jórészt már eddig is nemzetiszocialista felfogásúak voltak, másrészt az új államvezetés nem akarta az iskolai munka eredményes folytonosságát egy esetleges elhamarkodott személyi „rostálással“ megzavarni. A felsőbb vezetésben természetesen lényeges változások következtek be, de a működő tanszemélyzetben alig. (Ez természetesen nem jelenti azt, hogy a jövő tanszemélyzete a múltbelinek szellemi örököse lesz, mert hiszen az átformálás és főleg az új pedagógus nemzedékek új szellemű képzése a landóan folyik és ez egy újképű, a maitól sokban eltérő tanítórendet fog eredményezni.)

Az egységesítés, amely nemcsak az egykori Ausztria és az „Altreich“ egyes intézményei között, hanem magában az „Altreich“-ben is minden téren (jogszolgáltatás, közigazgatás, nevelésügy, szociális berendezettség stb.) már évek óta folyik, tanügyi téren bizonyos iskolatípusok kötelező erejű általános bevezetésében nyilvánul meg külsőleg a legszembetűnőbben. Ha valaki elég jól ismerte a weimari Németország iskoláit, még annak is ugyancsak törnie kellett a fejét akkor, ha arra kellett választ adnia, hogy egy-egy nevelői feladat a birodalom különböző országaiban mi-féle nevű és szervezetű iskolákkal van megoldva. Ennek a birodalomszerte dülő iskolaszervezési zürzavarnak nagyjából vége van már. Vannak még egyes pontok — különösen a középfokú szakok-

fatás terén, — amelyek még nem teljesen áttekinthetőek, de nagyjából az egész birodalomban érvényes az a rendszer, amely szerint az iskolai oktatás a „Grundschule“-ra (a mi népiskolánknak felel meg) épít, ehhez csatlakozik részben a „Hauptschule“ (a mi polgári iskolánkkal azonos nagyjából) részben az „Oberschule“ (a mi középiskolánkkal egyenlőhelyzetű.)

Az egységesített iskolatípusok közül talán a legszembetűnőbb a „Hauptschule“-nak, ennek a jellegzetesen osztrák iskolafajnak egységes birodalmi bevezetése. A „Hauptschule“ az 1927-ig háromévfolyamú, majd ettől kezdve négyévfolyamú „Bürgerschule“ közvetlen folytatása volt már az Anschluß előtti Ausztriában is. Ezzel az iskolafajjal azonos iskola a Németbirodalomban nem volt. Legközelebb állt hozzá a birodalmi „Mittelschule“, mely az elemi fok után következő hatéves iskola volt. A „Mittelschule“ név ne tévesszen meg bennünket, mert ez iskolaszervezetileg nem a mi középiskolánknak volt rokona, hanem úgy képzelhetjük el, mint egy hatéves polgári iskolát. A „Hauptschule“ esetében tehát már az egész birodalomra érvényes egységesítésben egy régi ausztriai iskola típus vitte el a pálmát. Ebben nagy része volt annak a propagandának is amit az ostmarki körzetvezetők, tehát közigazgatási és pártfunkcionáriusok — így különösen Dr. Jury, a döntésre illetékesek előtt az ostmarki „Hauptschule“ egységes bevezetése érdekében kifejtettek. Érveik megismerése után maga a Führer is azt a határozott kívánságát fejezte ki, hogy a „Hauptschule“ legyen a birodalmilag egységes középfokú iskola.

A tanítóképzés a birodalom egyes országaiban egymástól igen eltérően volt megoldva. Ismertük a jellegzetes szász, porosz, hamburgi stb. tanítóképzési szervezetet, amelyek vagy középfokú szakoktatás keretében vagy bizo-

nyos akadémiai (szeminárium, főiskola, akadémia, külön egyetemi fakultás) megoldással végezték a tanítóképzést. A nemzetiszocializmus itt is egységesíteni törekedett és alapelvül az akadémiai tanítóképzést fogadta el, aminek bevezetése jórészt meg is történt. Az Ostmark azonban nem vette át az egységesített tanítóképzés akadémiai formáját, hanem megtartotta a régi ausztriai középfokú tanítóképzést, sőt álméletileg — tanítóhiányra való tekintettel — az ötéves képzésből négyéves lett. Amikor 1940. nyarán Németországban voltam, ostmarki tanítóképző-intézeti tanárok azt a nézetüket hangoztatták előttem, hogy végeredményében mégis csak a középfokú, tehát tanítóképző-intézetekkel történő tanítóképzést fogja a birodalom egységesíteni. És ez valóban, mint a szaklapokból és a napilapokból is értesülhettünk róla, röviddel ezelőtt be is következett. Az indoklás — tanítóhiány. A minta az egykori porosz ötéves tanítóképző lesz es az alapot hozza — mint azt már a „Hauptschule“ egységes birodalmi bevezetésénél is érintettük a — „Hauptschule“ négy osztálya adja. Evi szempontból az ostmarkiak ezt is mint sikert könyvelhették el.

Mindíg szokatlan volt számunkra a birodalmi hűsvéti tanévkezdés és semmiképen sem láttuk indokoltnak az alig megkezdett iskolai évnék a nyári szünettel való megszakítását. A legtöbb német pedagógus is így gondolkozott, de a hagyományt nehéz volt megtörni. Most azután itt is az egykori osztrák-magyar minta érvényesült az egységesítésnél, amelyet az Ostmark plantait át a Németbirodalomba; ez évtől kezdve már az egész Németbirodalomban szeptemberben kezdődik a tanév és júniusig tart. Gyakorlati szempontból ez azt jelenti, hogy az 1940/41. tanév hűsvét helyett júniusban fog végeződni és ez ebben a tanévben még bi-

zonyos nehézségeket fog jelenteni, de az új rendszer áldásos oldalait bizonyára minden német gyakorlati pedagógus hamarosan be fogja látni.

Összegezve tehát megállapíthatjuk, hogy a Németbirodalom tanügyi egységesítése terén három fontos pontban (a „Hauptschule“, a tanítóképzés és a szeptemberi tanévkezdés kérdésében) a gazdag és eredményes pedagógiai multtal rendelkező Ostmark elvi álláspontja érvényesült.

Dr. Uherkovich Gábor.

Nyári kisebbségi tanítói tanfolyam Léván.

Iskolai kormányzatunk az idei nyáron is több kisebbségi tanítói továbbképző tanfolyamot rendezett. A szlovák iskoláknál működő magyar anyanyelvű elemi iskolai kartársak részére Léván volt ez a tanfolyam az ottani tanítóképzőben. Ez a négyhetes tanítói továbbképzés nemcsak ismereteket nyújtott, hanem valóban a lelki elmélyülés és a szellemi felkészülés jegyében állott. Az egész munkameneten érezni lehetett, hogy a kisebbségi iskolák ügyének felkarolása nem csupán szép szónokiatok tetszetős érve, hanem valóban komoly-szándékú nevelői elgondolás és tett. Az anyanyelv és az anyanyelvi művelődés föltétlen tiszteletben tartása mellett a cél a közös történelmi felelősségérzet kialakítása, hogy így a Kárpátok övezte medence népei egymásért egymással munkálkodjanak közös hazájuk felvirágoztatásán. A tanfolyam előadói mind átérezték ezt a szellemi felelősséget és Dr. Wagner Ferenc budapesti tanítóképzői tanár kiűnő irányítása mellett a hallgatósággal egyetemben mindvégig példás komolysággal vitázták meg a kisebbségi iskolákkal összefüggő kérdéseket. Hetenkint kétszer kétórás „önképzőköri“ gyűlés is volt, amelyen a tanfolyam hallgatói működési helyük sajátos nehézségeiről, vagy végzett munkájuk módozatairól számoltak be. Eze-

ken a „gyűléseken“ sokoldalúan megvilágították a kisebbségi iskoláknál működő tanító hivatását és valóban az élet igazi arculatát tárták fel. A szlovák és magyar nyelvű bemutató tanításokat Halmos Péter gyakorlóiskolai tanár látta el nagy hozzáértéssel és lelkes, igazi nevelői odaadással. A modern nyelvtanítás módszeres kérdéseiről dr. Krammer Jenő szegedi gimnáziumi tanár adott elő, külön megbeszélést szentelve a magyar nyelvtanítás kérdéseinek a szlovák iskolákban. A hallgatók gyakorlati tanításait Klacsó Jenő, a lévai tanítóképző tanára irányította. A mindvégig igen színvonalas tanfolyam buzgó hallgatóit a VKM. egyenkint 250, pengő jutalomban részesítette a teljes ellátás mellett, amelynek gondját a lévai tanítóképző gazdasági vezetője vállalta. Az ilyen tanfolyamok ékesen bizonyítják, hogy a magyar kormányzat milyen komolyan és áldozatkészen foglalkozik másajkú állampolgáraink művelődési kérdéseivel s minden alkalmat megragad, hogy a nevelői karban ébrentartsa és elmélyítse ilyenirányú hivatástudatát.

„Felvételek a Gyárgondozónői tanfolyamra“.

A Budapest Székesfőváros Iskolánkivüli Népművelési Bizottsága felügyelete alatt működő kétéves Gyárgondozónői tanfolyamára a felvételek megkezdődtek. Beiratkozás Baloghy Mária igazgatónőnél Budapest, II. Bimbó-út 3. I. 5. Telefon: 357—182. Úgy személyesen, mint telefonon kizárólag reggel 8—10 között.

„Felvételek a Kislányák Iskolája tanfolyamra“.

A Budapest Székesfőváros Iskolánkivüli Népművelési bizottsága felügyelete alatt működő egyéves egészségügyi és pedagógiai tanfolyamára a felvételek megkezdődtek. Beiratkozás és felvilágosítás Baloghy Mária igazgatónőnél Budapest, II. Bimbó-út 3. I. 5. Telefon: 357—182. Úgy személyesen, mint telefonon kizárólag reggel 8—10 között